

Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT

LAILA MEDINA

föredraget den 12 december 2024¹

Mål C-324/23 [Myszak]ⁱ

OF,

EI,

RI

mot

M.K., konkursförvaltare för Getin Noble Bank SA, tidigare Getin Noble Bank SA

(begäran om förhandsavgörande från Sąd Okręgowy w Warszawie (Regiondomstolen i Warszawa, Polen))

”Begäran om förhandsavgörande – Konsumentskydd – Direktiv 93/13/EEG – Oskäliga villkor i konsumentavtal – Artiklarna 6.1 och 7.1 – Avtal om hypotekslån indexerat mot utländsk valuta – En konsuments ansökan om ogiltigförklaring av avtalet – Ansökan om interimistiska åtgärder som avser uppskov med verkställigheten av avtalet – Interimistiska åtgärder – Direktiv 2014/59/EU – Direktivet om återhämtning och resolution av banker – Bank under resolution – Artikel 34.1 b och g – Allmänna principer för resolution – Principen om ’inte sämre villkor för borgenär’ – Artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna – Effektivt domstolsskydd”

1. Förevarande begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 6.1 och 7.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal² samt artiklarna 34.1 b och g, 70.1 och 70.4 i direktiv 2014/59/EU,³ som har inrättat en ram för återhämtning och resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag (nedan kallade institut).

2. Begäran har framställts i ett mål mellan OF, EI och RI (nedan kallade kärandena), å ena sidan, och M.K., konkursförvaltare för Getin Noble Bank SA, å andra sidan. Kärandena, som är konsumenter, ingick ett avtal om hypotekslån med motparten (nedan kallad banken), vilket var indexerat mot schweiziska franc (CHF). Kärandena har i dagsläget inte gjort alla de avbetalningar som avtalats och väckte talan om ogiltigförklaring av det avtalet vid den hänskjutande domstolen, på grund av att avtalet innehöll oskäliga villkor. Under det att detta förfarande pågick placerades banken under resolution.

¹ Originalspråk: engelska.

ⁱ Förevarande mål har getts ett fiktivt namn. Detta namn är inte någon av rättegångsdeltagarnas verkliga namn.

² EGT L 95, 1993, s. 29.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv av den 15 maj 2014 om inrättande av en ram för återhämtning och resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av rådets direktiv 82/891/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/24/EG, 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2005/56/EG, 2007/36/EG, 2011/35/EU, 2012/30/EU och 2013/36/EU samt Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 648/2012 (EUT L 173, 2014, s. 190), även kallat direktivet om återhämtning och resolution av banker.

3. Kärandena ansökte därefter om interimistiska åtgärder och yrkade uppskov med sina skyldigheter under den tid som målet rörande huvudsaken pågick. Sådana åtgärder kvalificeras i nationell rätt som säkerhetsåtgärder, och kärandena har genom dessa yrkat uppskov med sin skyldighet att göra de månatliga avbetalningarna på lånet under förfarandets gång och under den tid som rätten prövar målet i sak.⁴

4. Genom sin fråga vill den hänskjutande domstolen, i huvudsak, få klarhet i huruvida begränsningar får göras av det skydd som konsumenterna har enligt direktiv 93/13, när den berörda banken är föremål för ett sådant resolutionsförfarande som regleras i direktiv 2014/59. I förevarande mål har EU-domstolen således att göra en avvägning mellan verkningarna av dessa båda direktiv.

I. Tillämpliga bestämmelser

A. Unionsrätt

1. Direktiv 93/13

5. I artikel 6.1 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren.”

6. I artikel 7.1 i det direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.”

2. Direktiv 2014/59

7. Skälen 3, 5, 10, 31, 48, 50, 51, 60 och 69 är relevanta för förevarande förslag till avgörande.

8. I artikel 34 i ovannämnda direktiv, med rubriken ”Allmänna principer för resolution”, föreskrivs följande i punkt 1 b och g:

”Medlemsstaterna ska säkerställa att resolutionsmyndigheterna när de använder resolutionsverktygen och utövar resolutionsbefogenheterna vidtar alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att resolutionsåtgärderna vidtas i enlighet med följande principer:

...

⁴ Den exakta tidsramen för ifrågavarande förehavanden anges inte i beslutet om hänskjutande. Det framgår dock av de handlingar som har inletts till EU-domstolen att Getin Noble Bank först blev föremål för ett resolutionsbeslut och därefter för ett insolvensförfarande. Parterna bekräftade vid förhandlingen att ansökan om interimistiska åtgärder ingavs mellan de båda förfarandena.

- b) Borgenärer i institutet under resolution ska bära förluster efter aktieägarna i enlighet med deras fordringars prioritetsordning enligt normala insolvensförfaranden, utom om det uttryckligen föreskrivs något annat i detta direktiv.

...

- g) Ingen borgenär ska åsamkas större förluster än vad som skulle ha varit fallet om institutet eller den enhet som avses i artikel 1.1 b, c eller d hade avvecklats enligt normala insolvensförfaranden i enlighet med skyddsåtgärderna i artiklarna 73–75.”

9. I artikel 37 i direktiv 2014/59, med rubriken ”Allmänna principer för resolutionsverktyg”, föreskrivs i punkterna 1 och 3 b att resolutionsmyndigheterna ska ha de befogenheter som är nödvändiga för att använda resolutionsverktygen, inbegripet broinstitutverktyget. I artikel 37.6 i det direktivet fastställs att institut varifrån tillgångarna har överförts ska avvecklas enligt normala insolvensförfaranden inom rimlig tid, med hänsyn till behovet av fortsatt upprätthållna bastjänster.

10. I artikel 70 i direktiv 2014/59, med rubriken ”Befogenhet att begränsa möjligheter att göra säkerhetsrätt gällande”, föreskrivs följande i punkt 1:

”Medlemsstaterna ska se till att resolutionsmyndigheterna har befogenhet att begränsa möjligheterna för borgenärer med säkerhetsrätt i ett institut under resolution att göra säkerhetsrätter gällande avseende tillgångar i det institutet under resolution från det att en underrättelse om begränsningen i enlighet med artikel 83.4 har offentliggjorts och fram till midnatt i den medlemsstat där resolutionsmyndigheten för institutet under resolution är etablerad på den bankdag som följer efter offentliggörandet.”

11. I artikel 73 i direktiv 2014/59 fastställs bestämmelser om behandling av aktieägare och borgenärer vid delvis överföring och tillämpning av skuldnedskrivningsverktyget. Enligt artikel 74 i det direktivet ska medlemsstaterna, i syfte att bedöma om aktieägare och borgenärer skulle ha behandlats bättre om institutet under resolution hade genomgått normala insolvensförfaranden, säkerställa att en värdering görs av en oberoende person. Enligt artikel 75 i direktiv 2014/59 ska medlemsstaterna, om det vid den värdering som genomförts enligt artikel 74 fastställs att aktieägare eller borgenärer har drabbats av större förluster än vid en avveckling under normala insolvensförfaranden, se till att aktieägarna eller borgenärerna har rätt att få mellanskillnaden betald från finansieringsarrangemangen för resolution.

B. Polsk rätt

1. Civillagen

12. I artikel 385¹.1 i Ustawa – Kodeks cywilny (civillagen) av den 23 april 1964,⁵ konsoliderad version,⁶ föreskrivs att avtalsvillkor i ett konsumentavtal som inte har avtalats individuellt inte är bindande för konsumenten om dennes rättigheter och skyldigheter är utformade på ett sätt som strider mot god sed och allvarligt åsidosätter konsumentens intressen (oskäligen avtalsvillkor).

⁵ Dz. U. nr 16, position 93.

⁶ Dz. U. från år 2020, position 1740.

2. Civilprocesslagen

13. Artikel 730¹ i Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego (civilprocesslagen) av den 17 november 1964,⁷ konsoliderad version,⁸ har följande lydelse:

”1. Varje part i förfarandet får begära att förebyggande åtgärder vidtas, under förutsättning att vederbörande kan uppvisa *prima facie*-bevis för fordran och för sitt intresse av att ansöka om sådana åtgärder.

2. Det finns ett intresse av att ansöka om förebyggande åtgärder när den omständigheten att sådana åtgärder inte beviljas skulle hindra eller allvarligt försvåra verkställigheten av det kommande avgörandet i det ifrågavarande ärendet eller på annat sätt hindra eller allvarligt försvåra förverkligandet av det ändamål som förfarandet i det ärendet avser.

...

3. När domstolen avgör en ansökan om förebyggande åtgärder är den skyldig att beakta parternas intressen i förfarandet för att säkerställa att förmånstagaren får ett adekvat rättsligt skydd samtidigt som gäldenären inte påförs en större börda än nödvändigt.”

14. Enligt den hänskjutande domstolen är artiklarna 731, 755 och 755.².1 i civilprocesslagen också relevanta för det nationella målet.

3. Lagen om Bankgarantifonden

15. Artikel 135.1 och 135.4 i Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji⁹ (lag av den 10 juni 2016 om Bankgarantifonden, insättningsgarantisystem och resolution) (nedan kallad lagen om Bankgarantifonden) har följande lydelse:

”1. Det finns ingen anledning att fatta beslut i verkställighetsförfaranden eller förfaranden för beviljande av säkerhetsåtgärder med avseende på tillgångar i ett institut under resolution vilka har inletts före tvångsresolutionen.

...

4. Det är inte tillåtet att under perioden för tvångsresolution inleda verkställighets- och säkerhetsförfaranden mot en enhet under resolution.”

16. Enligt artikel 142.1 i den lagen får Bankowy Fundusz Gwarancyjny (Bankgarantifonden, Polen) skjuta upp rätten att göra säkerhet gällande med avseende på tillgångarna i ett institut under resolution senast fram till slutet av den arbetsdag som följer på dagen för offentliggörandet av den underrättelse som Bankgarantifonden utfärdar om uppskjutandet av den rättigheten.

⁷ Dz. U. nr 43, position 296.

⁸ Dz. U. från år 2021, position 1805.

⁹ Dz. U. från år 2016, position 996.

4. Konkurslagen

17. I artikel 146.1 i Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (lag av den 28 februari 2003 om konkurs)¹⁰ (nedan kallad konkurslagen) föreskrivs att verkställighetsförfaranden mot ett konkursbos tillgångar ska skjutas upp automatiskt efter ett konkursbeslut och avslutas så snart konkursdomen har vunnit laga kraft. Enligt punkt 2 i den artikeln ska icke utdelade belopp från uppskjutna förfaranden tillfalla konkursboet. Enligt punkt 3 får verkställighet inte ske efter konkursbeslutet, med undantag för särskilda underhålls- eller pensionsanspråk.

II. Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

18. År 2007 ingick OF, tillsammans med sina föräldrar RI och EI, ett avtal om hypotekslån med Getin Noble Bank med en återbetalningsperiod på 360 månader till ett belopp av 185 375,71 zloty (PLN) (cirka 40 000 euro) (nedan kallat det aktuella låneavtalet). Låneavtalet innehöll en klausul om att det beloppet skulle omräknas till schweiziska franc (CHF) enligt den köpkurs som den banken hade fastställt i en tabell. De månatliga avbetalningarna, beräknade i schweiziska franc, skulle göras i polska zloty enligt säljkursen för schweiziska franc såsom den angavs i bankens tabell på förfallodagen. Säljkursen fastställdes också ensidigt av banken.

19. Lånet var avsett att täcka en del av köpeskillingen för en fastighet och kostnaderna för lånet. Kärandena i det nationella målet underrättades om effekterna av ändringar av ränte- och valutakurser på det låneavtalet i en jämförande tabell.

20. Den 29 september 2022 beslutade Bankgarantifonden, med stöd av lagen om Bankgarantifonden, att inleda en tvångsresolution avseende Getin Noble Bank med hjälp av ett broinstitutverktyg. I enlighet med det beslutet inrättades en ny enhet kallad VELO Bank SA, till vilken nästan alla rättigheter och skyldigheter för svaranden Getin Noble Bank överfördes, dock med undantag för äganderätter som härrör från faktiska, rättsliga eller skadeståndsgrundande handlingar avseende kredit- och låneavtal denominerade i CHF eller indexerade till växelkursen för CHF, och fordringar som härrör från dessa äganderätter, inklusive de som omfattas av civilrättsliga och förvaltningsrättsliga förfaranden, oavsett vilket datum de gjordes gällande. Enligt den hänskjutande domstolen innebär detta att Getin Noble Banks tillgångar huvudsakligen består av fordringar som härrör från låneavtal som, i likhet med kärandenas avtal, påstås innehålla oskäligen avtalsvillkor som över tid kan komma att ifrågasättas.

21. Av bankgarantifondens uttalanden i media framgick att en ansökan om konkurs av Getin Noble Bank och dess likvidation skulle lämnas in inom ett år.

22. Kärandena väckte talan vid den hänskjutande domstolen och yrkade att det aktuella låneavtalet skulle ogiltigförklaras och att banken skulle förpliktas att betala 48 352,97 zloty och 27 171,82 schweiziska franc (vilket motsvarar ungefär 95 procent av det utbetalda kapitalet), jämte lagstadgad dröjsmålsränta och rättegångskostnader. Kärandena anförde att låneavtalet innehöll olagliga avtalsvillkor om indexering av lånebeloppet till en utländsk valuta. Det begärda beloppet utgör summan av de inbetalningar som kärandena har gjort. Kärandena yrkade i andra hand att avtalet skulle fortsätta att gälla, så snart de oskäligen villkoren hade tagits bort från detta.

23. Getin Noble Bank yrkade att talan skulle ogillas och förnekade att avtalsvillkoren var oskäligen.

¹⁰ Dz. U. från år 2022, position 1520, konsoliderad text av den 9 juni 2022.

24. Efter det att resolutionsbeslutet hade antagits ansökte kärandena om interimistiska åtgärder och framställde en begäran om att säkerhet skulle ställas avseende talan om att låneavtalet skulle förklaras vara ogiltigt, genom att fastställa rättigheter och skyldigheter för parterna i förfarandet under den tid som målet rörande huvudsaken pågick. De begärde i synnerhet att skyldigheten att göra de månatliga avbetalningarna på lånet skulle skjutas upp från det att talan väcktes fram till dess att förfarandet hade avslutats. Kärandena begärde dessutom att svaranden skulle förbjudas att inge en förklaring om uppsägning av avtalet och att till Biuro Informacji Gospodarczej (Institutet för ekonomisk information, Polen) lämna uppgifter om att kärandena inte har gjort några avbetalningar på lånet från den dag då säkerhet ställs och fram till dess att förfarandet avslutats.

25. Den hänskjutande domstolen har förklarat att i mål om interimistiska åtgärder ska domstolen besluta om säkerhetsåtgärder på grundval av en *prima facie*-bevisning av parternas fordringar, samtidigt som hänsyn tas till all bevisning som har inhämtats i målet angående sakfrågan. Den hänskjutande domstolen anser: i) att kärandena är konsumenter, ii) att villkoren i det aktuella låneavtalet är oskäligen eftersom de innebär att konsumenterna bär en valutarisk och att banken godtyckligt kan fastställa växelkursskillnaden¹¹ och iii) att de ändringar som har gjorts i det avtal som parterna har ingått inte har medfört att dessa villkor har blivit giltiga.

26. Den hänskjutande domstolen har anfört att, mot bakgrund av EU-domstolens praxis, måste det vara möjligt att bevilja interimistiska åtgärder för att kunna skjuta upp kärandenas skyldighet att göra de månatliga avbetalningarna på lånet i målet angående sakfrågan. Enligt artikel 135.1 och 135.4 i lagen om Bankgarantifonden, såsom den har tolkats av de nationella domstolarna, ska de domstolarna emellertid besluta att det saknas anledning att döma i saken vad gäller en ansökan om interimistiska åtgärder när en bank är föremål för resolution. Den hänskjutande domstolen anser att en sådan tolkning strider mot bestämmelserna i direktiv 93/13 och berövar konsumenten de rättigheter som denne har enligt det direktivet.

27. Den hänskjutande domstolen har dessutom anfört att, eftersom säkerhet får ställas för en sådan fordran som den i det nationella målet i normala insolvensförfaranden, skulle en tolkning av artikel 135.1 och 135.3 i lagen om Bankgarantifonden som innebär att säkerhet för en sådan fordran inte kan beviljas missgynna konsumenter som är borgenärer i förhållande till konsumenter som är kunder till banker som avvecklas genom normala insolvensförfaranden. En sådan tolkning skulle således strida mot artikel 34.1 g i direktiv 2014/59.

28. Mot denna bakgrund beslutade Sąd Okręgowy w Warszawie (Regiondomstolen i Warszawa, Polen) att vilandeförklara målet och hänskjuta följande fråga till EU-domstolen för förhandsavgörande:

”Ska artikel 6.1 och 7.1 i [direktiv 93/13], mot bakgrund av effektivitetsprincipen och proportionalitetsprincipen samt artikel 34.1 b och g och artikel 70.1 och 70.4 i [direktiv [2014/59], tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken det med avseende på en bank som är föremål för tvångsresolution inte är tillåtet att bifalla konsumentens begäran om att domstolen ska förordna om interimistiska åtgärder (interimistiska åtgärder avseende talan) som innebär att skyldigheten att betala de amorteringar och räntor som följer av ett låneavtal, som sannolikt kommer att förklaras ogiltigt till följd av att oskäligen avtalsvillkor utesluts ur avtalet, upphävs under förfarandets gång, enbart på grund av att denna bank har förklarats vara föremål för tvångsresolution?”

¹¹ De aktuella villkoren påminner om villkoren i det avtal som prövades i domen i det mål som gav upphov till domen av den 3 oktober 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819).

III. Förfarandet vid domstolen

29. Kärandena i det nationella målet, den polska regeringen och Europeiska kommissionen har inkommit med skriftliga yttranden. Alla dessa rättegångsdeltagare yttrade sig muntligen vid förhandlingen den 17 oktober 2024, liksom svaranden i det nationella målet.

IV. Bedömning

A. Omformulering av frågan

30. Enligt den hänskjutande domstolen utgör artikel 135.1 och 135.4 i lagen om Bankgarantifonden ett felaktigt införlivande av artikel 70.1 i direktiv 2014/59.

31. Såsom den polska regeringen och kommissionen har gjort gällande i det hänseendet, förefaller artikel 70.1 i direktiv 2014/59 i själva verket ha införlivats med polsk rätt genom artikel 142.1 i lagen om Bankgarantifonden, som har ett annat tidsmässigt tillämpningsområde än artikel 135.1 och 135.4 i den lagen. Artikel 135.1 i lagen om Bankgarantifonden avser närmare bestämt förfaranden för beviljande av säkerhetsåtgärder som har inletts före ett resolutionsförfarande, medan artikel 135.4 i den lagen avser begäranden som har framställts mot enheten under resolution under det att tvångsresolution pågår. Artikel 70.1 i direktiv 2014/59 omfattar dock en mycket kort tidsperiod, det vill säga från det att en underrättelse om begränsningen har offentliggjorts¹² och fram till midnatt i den medlemsstat där resolutionsmyndigheten för institutet under resolution är etablerad på den bankdag som följer efter offentliggörandet.

32. Det ska under alla omständigheter erinras om att i mål C-34/23¹³ – ett nyligen avgjort mål med liknande faktiska omständigheter som i förevarande mål – ombads EU-domstolen klargöra tolkningen av artikel 70.1 i direktiv 2014/59 med avseende på artikel 135.1 och 135.4 i lagen om Bankgarantifonden. EU-domstolen konstaterade i sitt beslut i det målet att det nationella målet avsåg en ansökan om interimistiska åtgärder, som uppenbarligen inte omfattades av tillämpningsområdet för artikel 70.1 i direktiv 2014/59.

33. EU-domstolen påpekade närmare bestämt att talan i det nationella målet, genom vilken kärandena hade ansökt om säkerhetsåtgärder med avseende på ett låneavtal, inte avsåg några säkerhetsrätter. EU-domstolen påpekade även att en ”konsument som har väckt talan om ogiltigförklaring av ett avtal om hypotekslån som har ingåtts med Getin Noble Bank inte har ställning som ’en borgenär med säkerhetsrätt’ i förhållande till den banken, i den mening som avses i artikel 70.1 i direktiv 2014/59”.¹⁴ EU-domstolen fann att det var uppenbart att tvisten i det nationella målet inte omfattades av den bestämmelsens tillämpningsområde, vilket innebar att den fråga som hade hänskjutits för förhandsavgörande och som enbart avsåg tolkningen av den bestämmelsen, inte hade något samband med föremålet för tvisten.¹⁵

34. Det är visserligen riktigt att gäldenärer inom ramen för ett låneavtal (vilka kan bli borgenärer om lånet ogiltigförklaras av domstol) kan betraktas som potentiella borgenärer eller i slutändan även som borgenärer. När det gäller konsumentkreditavtal är emellertid en borgenär med

¹² Offentliggörande i enlighet med artikel 83.4 i direktiv 2014/59.

¹³ Beslut av den 20 februari 2024, Getin Noble Bank (C-34/23, EU:C:2024:203).

¹⁴ Ibidem, punkt 32.

¹⁵ Ibidem, punkt 33.

säkerhetsrätt, såsom kommissionen förklarade vid förhandlingen, en långivare eller borgenär som har ett rättsligt anspråk på gäldenärens egendom eller tillgångar. Det förefaller därför som om de kärande som inte har något rättsligt anspråk på den aktuella fastigheten inte utgör ”borgenärer med säkerhetsrätt” enligt den bestämmelsen.

35. I förevarande fall har kärandena, som är konsumenter, också begärt säkerhetsåtgärder med avseende på ett låneavtal med ett institut under resolution. Kärandena i det nationella målet kan därför lika lite som i det mål som gav upphov till ovannämnda beslut anses vara ”borgenärer med säkerhetsrätt”. Av detta följer, i tillämpliga delar, att artikel 70.1 i direktiv 2014/59 inte har något samband med föremålet för förevarande tvist. I enlighet med det nyligen meddelade beslutet från EU-domstolen är det följaktligen uppenbart att förevarande begäran om förhandsavgörande inte kan tas upp till prövning i den del den avser den bestämmelsen. Eftersom det i artikel 70.4 i det direktivet hänvisas till utövandet av en befogenhet enligt just den artikeln, är den bestämmelsen inte heller relevant för den här aktuella tvisten.

36. Den hänskjutande domstolens fråga ska följaktligen omformuleras så, att den hänskjutande domstolen, i huvudsak, vill få klarhet i huruvida artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, jämförda med effektivitetsprincipen och med artikel 34.1 b och g i direktiv 2014/59, ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning eller praxis enligt vilken det inte är tillåtet att bevilja interimistiska åtgärder för att, under det rättsliga förfarandets gång, upphäva skyldigheten att göra kommande månatliga återbetalningar på ett lån, enbart på grund av att svaranden, som är en bank, är föremål för ett resolutionsförfarande som regleras i direktiv 2014/59.¹⁶

37. Eftersom den hänskjutande domstolen har ställt sin tolkningsfråga för att få klarhet i samspelet mellan bestämmelserna i direktiv 2014/59 och direktiv 93/13, jämförda med effektivitetsprincipen, kommer jag först att undersöka dessa bestämmelser och därefter behandla det ömsesidiga samspelet mellan dem.

B. Tolkning av artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13

38. EU-domstolen har slagit fast att artikel 6.1 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att ett avtalsvillkor som förklarats vara oskäligt i princip ska anses inte ha existerat, vilket innebär att det inte kan ha någon verkan gentemot konsumenten. En domstols fastställelse av att ett sådant avtalsvillkor är oskäligt ska följaktligen i princip innebära att konsumentens rättsliga och faktiska situation ska återställas till den situation som konsumenten hade befunnit sig i om avtalsvillkoret inte hade förelagat. Den nationella domstolens skyldighet att underlåta att tillämpa ett oskäligt avtalsvillkor enligt vilket belopp ska erläggas som visat sig vara felaktiga medför i princip avtalets återgång såvitt avser dessa belopp.¹⁷ Det kan hävdas att EU-domstolen, när bankerna bedriver sin verksamhet under normala förhållanden, alltid har försvarat konsumentskyddet i fall där detta står i strid med finansinstitutens intressen, särskilt när det rör sig om oskäliga avtalsvillkor.¹⁸

¹⁶ Den omformulerade frågan innefattar inte proportionalitetsprincipen, som inte tycks vara relevant för förevarande analys. Se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 juni 2023, Getin Noble Bank (Uppskov med verkställigheten av ett låneavtal) (C-287/22, EU:C:2023:491), där det även hänvisades till ”effektivitet och proportionalitet”.

¹⁷ Se dom av den 21 december 2016, Gutiérrez Naranjo m.fl. (C-154/15, C-307/15 och C-308/15, EU:C:2016:980, punkterna 61 och 62).

¹⁸ Se, exempelvis, dom av den 14 juni 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349), dom av den 14 mars 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164), dom av den 30 april 2014, Kásler och Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), dom av den 21 januari 2015, Unicaja Banco och Caixabank (C-482/13, C-484/13, C-485/13 och C-487/13, EU:C:2015:21), och dom av den 26 mars 2019, Abanca Corporación Bancaria och Bankia (C-70/17 och C-179/17, EU:C:2019:250).

39. Den hänskjutande domstolen anser i förevarande fall att om den skulle slå fast att vissa villkor i det aktuella avtalet om hypotekslån är oskäligen, kan resterande del av det aktuella avtalet inte fortsätta att gälla efter det att de villkoren har tagits bort och att hela avtalet måste ogiltigförklaras. Förevarande förslag till avgörande grundar sig således på antagandet att den hänskjutande domstolen är tillräckligt säker på att det aktuella avtalet om hypotekslån måste ogiltigförklaras, med följderna att en konsument skulle ha en fordran på banken om återbetalning av de belopp som redan har erlagts enligt det avtalet.

40. När det gäller frågan om beviljande av interimistiska åtgärder harmoniseras inte förfarandena för bedömning av huruvida avtalsvillkor är oskäligen i unionsrätten. Sådana förfaranden omfattas således av medlemsstaternas interna rättsordningar,¹⁹ enligt principen om medlemsstaternas processuella autonomi, dock under förutsättning att de iakttar principerna om likvärdighet och effektivitet.²⁰

41. Vad särskilt gäller effektivitetsprincipen ska det understrykas att medlemsstaternas skyldighet att fastställa processuella regler som säkerställer skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten, bland annat de rättigheter som följer av direktiv 93/13, inbegriper ett krav på ett effektivt domstolsskydd enligt artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan). Detta skydd måste gälla bland annat fastställandet av de processuella reglerna för väckande av en talan som grundar sig på sådana rättigheter.²¹ Enligt fast rättspraxis måste en nationell domstol, som har att avgöra ett mål där unionsrätten är tillämplig, kunna bevilja interimistiska åtgärder för att säkerställa den fulla verkan av det kommande domstolsavgörandet avseende förekomsten av rättigheter som åberopats med stöd av unionsrätten.²² EU-domstolen har slagit fast att principen om ett effektivt domstolsskydd för enskildas rättigheter enligt unionsrätten ska tolkas så, att en medlemsstats rättsordning måste tillhandahålla en möjlighet för enskilda att utverka interimistiska åtgärder som gäller till dess att den behöriga domstolen prövat huruvida nationella bestämmelser strider mot unionsrätten, när beviljandet av sådana åtgärder är nödvändigt för att säkerställa den fulla verkan av det senare domstolsavgörandet avseende förekomsten av sådana rättigheter.²³ Sammanfattningsvis måste en nationell domstol som handlägger en tvist som ska avgöras utifrån unionsrätten kunna bevilja interimistiska åtgärder för att säkerställa den fulla verkan av det senare domstolsavgörandet avseende förekomsten av de rättigheter som gjorts gällande på grundval av unionsrätten.

42. Frågan om beviljande av interimistiska åtgärder i samband med förfaranden som rör de rättigheter som konsumenterna har enligt direktiv 93/13 har för övrigt varit föremål för flera domar från EU-domstolen, däribland den nyligen avkunnade domen av den 15 juni 2023, *Getin Noble Bank* (Uppskov med verkställigheten av ett låneavtal),²⁴ som meddelades efter förevarande begäran om förhandsavgörande men som rör relativt likartade faktiska omständigheter.²⁵

¹⁹ Se, dom av den 22 september 2022, *Vicente* (Förfarande rörande advokatarvode) (C-335/21, EU:C:2022:720, punkt 53 och där angiven rättspraxis).

²⁰ Se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 september 2018, *Profi Credit Polska* (C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 57 och där angiven rättspraxis).

²¹ Dom av den 22 april 2021, *Profi Credit Slovakia* (C-485/19, EU:C:2021:313, punkt 54 och där angiven rättspraxis, dom av den 10 juni 2021, *BNP Paribas Personal Finance* (C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, punkt 29).

²² Dom av den 15 januari 2013, *Križan m.fl.* (C-416/10, EU:C:2013:8, punkt 107), dom av den 14 maj 2020, *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság* (C-924/19 PPU och C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punkt 297), med hänvisning till dom av den 19 juni 1990, *Factortame m.fl.* (C-213/89, EU:C:1990:257, punkt 21).

²³ Dom av den 13 mars 2007, *Unibet* (C-432/05, EU:C:2007:163, punkt 77 och punkt 2 i domslutet).

²⁴ C-287/22, EU:C:2023:491.

²⁵ EU-domstolen meddelade dom i det målet den 15 juni 2023, det vill säga efter den hänskjutande domstolens beslut att hänskjuta frågan för förhandsavgörande i förevarande mål den 26 oktober 2022.

43. I det målet påpekade EU-domstolen att direktiv 93/13 utgör hinder för en sådan nationell lagstiftning enligt vilken den domstol som dömer i målet om fastställelse, och som är behörig att pröva huruvida ett avtalsvillkor är oskäligt, inte får förordna om interimistiska åtgärder, som till exempel inhibition av ett exekutionsförfarande, när ett sådant förordnande behövs för att säkerställa att domstolens slutliga avgörande får full verkan. En sådan lagstiftning kan nämligen undergräva effektiviteten av det skydd som direktivet tillförsäkrar.²⁶ EU-domstolen påpekade även att det kan vara nödvändigt att bevilja sådana åtgärder, bland annat när det finns en risk för att konsumenten under ett domstolsförfarande som kan ta avsevärt lång tid tvingas betala ett månatligt belopp som är högre än det som i praktiken skulle ha erlagts om det aktuella avtalsvillkoret inte skulle ha tillämpats.²⁷

44. EU-domstolen fann att det skydd som konsumenterna garanteras genom direktiv 93/13, särskilt i artiklarna 6.1 och 7.1 i direktivet, således innebär att den nationella domstolen ska kunna bevilja lämpliga interimistiska åtgärder, om detta är nödvändigt för att säkerställa att det kommande avgörandet om avtalsvillkors oskälighet får full verkan.²⁸ EU-domstolen underströk i synnerhet att det framstår som än mer nödvändigt att bevilja en sådan interimistisk åtgärd när konsumenten har betalat ett högre belopp till den berörda banken än det utlånade beloppet redan innan konsumenten har inlett förfarandet.²⁹ EU-domstolen konstaterade, i huvudsak, att nationell rättspraxis, enligt vilken en ansökan om interimistiska åtgärder som syftar till uppskov med de månatliga avbetalningarna enligt ett låneavtal avslås, trots att dessa åtgärder är nödvändiga för att säkerställa det konsumentskydd som direktiv 93/13 tillförsäkrar, inte framstår som förenlig med effektivitetsprincipen och följaktligen inte är förenlig med artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13.³⁰

45. Härav följer att medlemsstaternas skyldighet att fastställa processuella regler som säkerställer skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten, bland annat de rättigheter som följer av direktiv 93/13, inbegripet ett krav på ett effektivt domstolsskydd, vilket även har stadfäst i artikel 47 i stadgan. Detta innebär att den nationella domstolen, när en konsument har inlett ett förfarande mot en bank med yrkande om att ett avtal ska ogiltigförklaras eftersom det innehåller oskäliga villkor, bör kunna bevilja interimistiska åtgärder som innebär att verkställigheten av ett sådant låneavtal skjuts upp under det förfarandets gång.

46. Artikel 47 i stadgan har, med hänsyn härtill, direkt effekt i ett fall som det här aktuella.³¹ Eftersom den rätt till ett effektivt domstolsskydd som garanteras i den bestämmelsen inte utgör en absolut rättighet,³² ankommer det på den nationella domstolen att vid tillämpningen av unionsrätten göra en avvägning mellan de intressen som står på spel och vidta alla nödvändiga åtgärder för att garantera rätten till ett effektivt domstolsskydd. När det gäller de intressen som står på spel i förevarande mål har den hänskjutande domstolen framhållit dels målet att uppnå en

²⁶ Se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 juni 2023, Getin Noble Bank (Uppskov med verkställigheten av ett låneavtal) (C-287/22, EU:C:2023:491, punkt 41 och där angiven rättspraxis).

²⁷ Ibidem, punkt 42 och där angiven rättspraxis.

²⁸ Ibidem, punkt 43.

²⁹ Ibidem, punkt 52.

³⁰ Ibidem, punkt 55.

³¹ Se, analogt, dom av den 8 november 2022, Deutsche Umwelthilfe (Typgodkännande av motorfordon) (C-873/19, EU:C:2022:857), på miljörättsområdet, och dom av den 20 februari 2024, X (Avsaknad av skäl för uppsägning) (C-715/20, EU:C:2024:139), inom området för ramavtalet om visstidsarbete och principen om icke-diskriminering.

³² Dom av den 5 september 2024, Banco Santander (Bankresolution Banco Popular II) (C-775/22, C-779/22 och C-794/22, EU:C:2024:679, punkt 80 och där angiven rättspraxis).

effektiv resolution och, i synnerhet, finansiell stabilitet inom banksystemet, dels ett effektivt domstolsskydd för konsumenten. Det är således nödvändigt att undersöka de verkningar som följer av tillämpningen av direktiv 2014/59.

C. Tolkning av bestämmelserna i direktiv 2014/59

47. Den hänskjutande domstolen har angett att, eftersom ett resolutionsförfarande har inletts mot Getin Noble Bank, är det enligt artikel 135.1 och 135.4 i lagen om Bankgarantifonden inte tillåtet att bevilja konsumenter interimistiska åtgärder. Den centrala frågan i förevarande mål är således huruvida konsumenternas rättigheter får begränsas vid tillämpningen av direktiv 2014/59. Den hänskjutande domstolen har i detta sammanhang särskilt hänvisat till artikel 34.1 b och g i direktiv 2014/59. Innan jag går in på de principer som fastställs i den bestämmelsen bör en analys göras av den bestämmelsens tillämpningsområde.

1. Tillämpningsområdet för artikel 34.1 b och g i direktiv 2014/59

a) Begreppen resolutionsåtgärder, resolutionsverktyg och resolutionsbefogenheter i den mening som avses i artikel 34.1 i direktiv 2014/59

48. Det ska inledningsvis påpekas att det i artikel 34.1 i direktiv 2014/59 hänvisas till tre begrepp, nämligen "resolutionsverktyg", "resolutionsbefogenheter" och "resolutionsåtgärder". Enligt min mening har dessa tre begrepp inte samma tillämpningsområde, vilket innebär att den bestämmelsen, när ett broinstitutverktyg används, kan tillämpas på resolutionsbefogenheter och resolutionsåtgärder och därmed på handlingar som rör den resterande delen av den aktuella enheten.

49. Jag vill för det första påpeka att med uttrycket resolutionsåtgärd avses, enligt artikel 2.1 led 40 i det direktivet, ett beslut att placera ett institut eller en enhet som avses i artikel 1.1 b, c eller d under resolution enligt artikel 32 eller 33, tillämpningen av ett resolutionsverktyg eller utövandet av en eller flera resolutionsbefogenheter. Det står i detta avseende klart att uttrycket resolutionsåtgärd således inte bara omfattar sådana verktyg och befogenheter, utan även ett beslut att placera ett institut eller en enhet under resolution, vilket gör det till ett paraplybegrepp som avser flera olika handlingar som hänför sig till resolutionsförfarandet.

50. För det andra framgår det av artikel 2.1 led 19 i det direktivet att med uttrycket resolutionsverktyg i den bestämmelsen avses ett sådant verktyg som avses i artikel 37.3 i det direktivet, nämligen verktyget försäljning av affärsverksamhet, broinstitutverktyget, verktyget avskiljande av tillgångar och skuldnedskrivningsverktyget.

51. I förevarande fall förefaller det som om det resolutionsverktyg som tillämpades var broinstitutverktyget i den mening som avses i artikel 37.3 b i direktiv 2014/59 och i enlighet med artikel 40 i detta. Ansökan om interimistiska åtgärder i det nationella målet avser tillgångar (ett lån i utländsk valuta) som kvarstod hos Getin Noble Bank, det vill säga den ursprungliga enheten (eller den resterande delen av enheten). Den avser däremot inte de tillgångar som har överförts till broinstitutet, det vill säga Velo Bank, som inrättades under resolutionsförfarandet.

52. Det framgår av artikel 37.6 i direktiv 2014/59, jämförd med skälen 50, 60 och 69 i det direktivet, att när de resolutionsverktyg som avses i punkt 3 a eller b i den artikeln används och de används för att överföra endast delar av tillgångar, rättigheter eller skulder i institutet under resolution, ska den resterande delen av institutet eller enheten varifrån tillgångarna, rättigheterna eller skulderna har överförts avvecklas enligt normala insolvensförfaranden. Eftersom broinstitutverktyget användes i förevarande fall ska därför de tillgångar som kvarstod hos Getin Noble Bank bli föremål för normala insolvensförfaranden.

53. Tidsperioden efter beslutet om att tillämpa broinstitutverktyget och före avvecklingen av institutet eller enheten enligt insolvensförfaranden bör också omfattas av begreppet resolutionsverktyg, eftersom tillämpningen av det verktyget bestämmer ställningen för den resterande delen av enheten under den perioden. Principerna i artikel 34.1 b och g i direktiv 2014/59 är inte längre relevanta med avseende på de tillgångar som kvarstår i den resterande delen av institutet eller enheten först efter det att avvecklingen av institutet eller enheten enligt normala insolvensförfaranden har påbörjats.

54. För det tredje hänvisas det i artikel 34.1 i direktiv 2014/59 även till ”resolutionsbefogenheter”, som enligt artikel 2.1 led 20 i det direktivet definieras som en befogenhet som avses i artiklarna 63–72 i detta.

55. Det ska härvidlag påpekas att de sistnämnda artiklarna omfattar många olika befogenheter.

56. Eftersom det i artikel 63.1 d hänvisas till ”befogenhet att till en annan enhet, med denna enhets samtycke, överföra rättigheter, tillgångar eller skulder i ett institut under resolution”, framgår det i synnerhet att begreppet resolutionsbefogenheter omfattar beslutet att inleda en tvångsresolution med avseende på motpartsbanken med hjälp av ett broinstitutverktyg samt de handlingar som rör institutet under resolution och den resterande delen av institutet eller enheten innan den blir föremål för normala insolvensförfaranden.

57. Eftersom det i artikel 34.1 i direktiv 2014/59 hänvisas till ”resolutionsåtgärd”, ”resolutionsverktyg” och ”resolutionsbefogenheter”, förefaller därför den bestämmelsen faktiskt vara tillämplig på de nationella myndigheternas ursprungliga beslut att placera enheten under resolution. Den är även tillämplig på situationen för den resterande delen av institutet eller enheten före dess avveckling enligt normala insolvensförfaranden, det vill säga Getin Noble Bank i förevarande fall, och därmed på prövningen av en ansökan om säkerhetsåtgärder som inges till domstol mot denna resterande del av institutet eller enheten.

58. Jag anser följaktligen att de allmänna principer för resolution som fastställs i artikel 34.1 b och g i direktiv 2014/59 ska tillämpas i en situation där kärande ansöker om säkerhetsåtgärder (interimistiska åtgärder) i samband med förfaranden som har inletts mot en resterande del av en enhet före dess avveckling enligt normala insolvensförfaranden, eftersom den resterande delen av enheten har blivit föremål för resolutionsåtgärder, resolutionsverktyg och resolutionsbefogenheter från de nationella myndigheternas sida.

b) Begreppet borgenär i den mening som avses i artikel 34.1 b och g i direktiv 2014/59

59. Det ska fastställas huruvida sådana konsumenter som kärandena, som har inlett ett förfarande för ogiltigförklaring av det aktuella låneavtalet på grund av de oskäligen avtalsvillkor som tillämpas däri, också är ”borgenärer” i den mening som avses i artikel 34.1 b och g i direktiv 2014/59.

60. Med begreppet borgenär avses i regel en enhet eller person som har en fordran på gäldenären. De aktuella konsumenterna i förevarande mål förefaller vid första anblicken vara gäldenärer, eftersom de har begärt att skyldigheten att göra kommande månatliga återbetalningar på ett lån ska upphävas. Det framgår dock av begäran om förhandsavgörande att kärandena är *potentiella borgenärer*, eftersom det förfarande som de har inlett med stor sannolikhet kommer att leda till att det aktuella låneavtalet ogiltigförklaras i sin helhet.

61. Det anges inte uttryckligen i direktiv 2014/59 vilken typ av skyldigheter som ger upphov till ställningen som borgenär, och följaktligen föreskrivs det inte några begränsningar i det hänseendet. Begreppet borgenär ska därför tolkas så, att det även innefattar potentiella borgenärer när dessa är konsumenter och det finns en stor sannolikhet för att deras yrkande om ogiltigförklaring kommer att bifallas av den nationella domstolen.³³ Denna tolkning är i linje med de bredare målsättningarna att säkerställa skydd och rättvis behandling för alla intressenter i det resolutionsförfarande som fastställs i direktiv 2014/59.³⁴

62. Även om den nationella domstolen ännu inte har avgjort huruvida det aktuella låneavtalet är ogiltigt i förevarande fall, utgör kärandenas ogiltighetsyrkande en formell rättshandling som kan leda till att deras ställning ändras från gäldenär till borgenär.

63. Kärandena kan följaktligen anses vara borgenärer i den mening som avses i artikel 34.1 b och g i direktiv 2014/59, även om rätten ännu inte har avgjort huruvida låneavtalet är giltigt. Det ankommer uteslutande på den nationella domstol vid vilken målet anhängiggjorts att, mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet, bedöma huruvida det i detta fall finns en tillräcklig stor sannolikhet för att gäldenären kommer att bli en sådan borgenär. Förevarande förslag till avgörande grundar sig på antagandet att de aktuella konsumenterna faktiskt är borgenärer i den mening som avses i den bestämmelsen.

2. Innehållet i de principer som fastställs i artikel 34.1 b och g i direktiv 2014/59

64. I artikel 34.1 i direktiv 2014/59 fastställs de allmänna principerna för resolution, däribland för det första principen att aktieägare ska bära de första förlusterna (led a) och att borgenärer ska bära förluster efter aktieägarna i enlighet med deras fordringars prioritetsordning enligt normala insolvensförfaranden, utom om det uttryckligen föreskrivs något annat (led b). För det andra fastställs principen om ”inte sämre villkor för borgenär” i artikel 34.1 g i direktiv 2014/59, vilken innebär att de nationella myndigheterna ska genomföra omstruktureringsförfaranden enligt det direktivet på ett sådant sätt att ingen borgenär åsamkas större förluster än vad som skulle ha varit fallet vid normala insolvensförfaranden. Den principen betraktas som en hörnsten i resolutionsordningarna.³⁵

³³ Jag instämmer därvidlag i de argument som kärandena framförde vid förhandlingen att ställningen som borgenär följer av den återgång av avtalet som den nationella domstolens kommande avgörande skulle kunna medföra och följaktligen av effektiviteten i det skydd som garanteras genom direktiv 93/13.

³⁴ Se skälen 5, 10, 31 och 48 i direktiv 2014/59, som ger stöd för tolkningen att det direktivet syftar till att säkerställa skydd och rättvis behandling av alla intressenter och samtidigt minimera behovet av offentligt finansiellt stöd.

³⁵ Gortsos, C.V., *Banking Resolution: The EU Framework Governing the Resolution of Credit Institutions*, i Amttenbrink, F., Herrmann, C., och Repasi, R. (utg.), *The EU Law of Economic and Monetary Union* (New York, 2020, nätupplaga, Oxford Academic), <https://doi.org/10.1093/oso/9780198793748.003.0046>, hämtad den 7 november 2024.

a) Resolution jämförd med den behandling som erhålls under normala insolvensförfaranden

65. De principer som fastställs i artikel 34.1 b i direktiv 2014/59 avser den ordning i vilken förluster ska bäras: först aktieägarna och därefter borgenärerna. Den principen ska jämföras med den grundläggande principen i direktiv 2014/59, vilken slås fast i skälen 5 och 50 i direktivet, nämligen att kostnaderna för en banks resolution först och främst ska bäras av bankens aktieägare och inte av dess borgenärer.

66. Principen om ”inte sämre villkor för borgenär” enligt artikel 34.1 g i direktiv 2014/59 säkerställer dessutom att resolutionsåtgärder utformas på ett sådant sätt att borgenärer behandlas minst lika förmånligt som vad som skulle ha varit fallet under normala insolvensförfaranden. Tillämpningen av den medför en jämförelse mellan vad en borgenär har erhållit i samband med en resolution och vad denne skulle ha erhållit vid normala insolvensförfaranden. Principen om ”inte sämre villkor för borgenär” säkerställer att resolutionsförfarandet är rättvist och förutsebart och upprätthåller en likvärdig nivå med nationella insolvensförfaranden genom att skydda borgenärernas rättigheter. Denna princip anses därför vara en viktig skyddsåtgärd som säkerställer att resolutionsåtgärder inte inverkar mer menligt på borgenärerna än vad som skulle ha varit fallet vid normala insolvensförfaranden.

67. Det är emellertid viktigt att understryka att insolvensförfaranden utgör ett område inom vilket medlemsstaterna får utöva sina egna befogenheter, eftersom insolvenslagstiftningen inte är harmoniserad på unionsnivå.³⁶ Artikel 34.1 g i direktiv 2014/59 är således endast relevant för bedömningen av huruvida borgenärer behandlas lika i resolutionsförfaranden och insolvensförfaranden enligt den nationella lagstiftning som den hänskjutande domstolen har prövat.

68. Den hänskjutande domstolen anser i detta hänseende att det kan vara tillåtet i insolvensförfaranden att bevilja skydd genom att skjuta upp skyldigheten att göra avbetalningar på lån enligt det avtal som är i fråga i det nationella målet.³⁷ En nationell bestämmelse som innebär att det inte är tillåtet att ställa säkerhet för en sådan fordran skulle således missgynna konsumenter som är borgenärer i förhållande till konsumenter vid banker som avvecklas enligt insolvensförfaranden. En sådan tolkning skulle följaktligen strida mot artikel 34.1 g i direktiv 2014/59.³⁸

³⁶ De enda rättsakter som finns på det området i dag är Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 av den 20 maj 2015 om insolvensförfaranden (EUT L 141, 2015, s. 19), som framför allt avser frågor rörande den internationella privaträtten vid gränsöverskridande insolvensförfaranden, och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1023 av den 20 juni 2019 om ramverk för förebyggande rekonstruktion, om skuldavskrivning och näringsförbud och om åtgärder för att göra förfaranden rörande rekonstruktion, insolvens och skuldavskrivning effektivare samt om ändring av direktiv (EU) 2017/1132 (Rekonstruktions- och insolvensdirektiv) (EUT L 172, 2019, s. 18), som rör förebyggande omstrukturering av bolag.

³⁷ Det ska påpekas att vid förhandlingen vid EU-domstolen var parterna oense om huruvida det är tillåtet att bevilja interimistiska åtgärder enligt nationell rätt. Det framgår av parternas inlagor att en åtskillnad ska göras mellan beviljande av interimistiska åtgärder med avseende på tillgångar i en bank som är föremål för insolvensförfaranden, vilket förefaller vara förbjudet, och beviljande av interimistiska åtgärder med avseende på återbetalning av ett lån, vilket tycks vara tillåtet.

³⁸ Relevansen av artikel 34.1 b i direktiv 2014/59 förklaras visserligen inte i begäran om förhandsavgörande, men det hänvisas till den artikeln i tolkningsfrågan. Jag kommer därför att beakta den bestämmelsen i min analys. Den slutsatsen kan nämligen dras att, eftersom det i den bestämmelsen anges i vilken ordning borgenärer ska bära förluster, hyser den hänskjutande domstolen tvivel om verkningarna av ett eventuellt avslag på den begäran som klagandena – som är konsumenter – har framställt enligt artikel 135.4 i lagen om Bankgarantifonden.

69. Enligt direktiv 2014/59 räknas bankens skulder till gäldenärerna fram till den dag då underrättelsen offentliggörs, vilket utgör den tidpunkt vid vilken borgenärernas fordringar och skyldigheter beräknas för resolutionen.³⁹ En konsument som erlägger belopp till banken efter tillkännagivande av en resolution, i enlighet med ett avtal som innehåller oskäligen villkor, kommer dock att åsamkas större förluster. Såsom den hänskjutande domstolen har påpekat skulle konsumenten vid normala insolvensförfaranden kunna åberopa en säkerhetsåtgärd för att skjuta upp verkställigheten av avtalet.

70. Det följer av ifrågavarande nationella lagstiftning att vid resolution får inga verkställighets- eller säkerhetsåtgärder vidtas mot ett institut under resolution.⁴⁰

71. En konsument som inte kan ansöka om en sådan åtgärd kan följaktligen befinna sig i en mindre fördelaktig situation än borgenärer till en enhet som är föremål för normala insolvensförfaranden, eftersom den konsumenten blir tvungen att fullgöra låneavtalet utan att kunna erhålla en säkerhetsåtgärd, vilket leder till att konsumentens fordran på banken kontinuerligt ökar, trots att ett resolutionsbeslut har fattats.

b) Mekanismen för kompensation i efterhand

72. Kompensationsmekanismen i artiklarna 73–75 i direktiv 2014/59 är av central betydelse för tillämpningen av principen om ”inte sämre villkor för borgenär”. För den krävs en jämförelse mellan den behandling som borgenärerna har fått under resolutionsåtgärden och hur de skulle ha behandlats vid normala insolvensförfaranden. För detta ändamål ska hänsyn tas till den nationella insolvenslagstiftning som skulle ha varit tillämplig om de enheterna hade varit föremål för normala insolvensförfaranden.

73. Kompensationen motsvarar i huvudsak av den förlust som borgenärerna har lidit, det vill säga skillnaden mellan det belopp som de faktiskt fick ut i resolutionsprocessen och det belopp som de skulle ha erhållit om institutet hade varit föremål för normala insolvensförfaranden.⁴¹ Aktieägare och borgenärer som lider sådana större förluster har därför rätt till kompensation i efterhand.⁴² Syftet med den mekanismen är att skapa en balans mellan finansiell stabilitet och rättvisa och säkerställa att borgenärer skyddas samtidigt som institutet rekonstrueras på ett effektivt sätt.

74. Det resolutionsförfarande som har inrättats genom direktiv 2014/59 är närmare bestämt ett exceptionellt instrument som först och främst syftar till att säkerställa stabilitet på finansmarknaderna i fall där denna stabilitet kan äventyras av att ett institut med gränsöverskridande verksamhet fallerar.⁴³ Syftet med resolutionsförfarandet är att ge

³⁹ Se artikel 69.1 i direktiv 2014/59 och artikel 83.4 i det direktivet, enligt vilken resolutionsmyndigheten ska offentliggöra eller se till att en kopia av beslutet eller instrumentet som ligger till grund för en resolutionsåtgärd, eller en underrättelse som redogör för effekterna av en resolutionsåtgärd offentliggörs.

⁴⁰ Se artikel 135.1 och 135.4 i lagen om Bankgarantifonden.

⁴¹ Principen om kompensation till aktieägare och borgenärer ska läsas mot bakgrund av skälen 50 och 51 i direktiv 2014/59. I synnerhet anges i skäl 50 i det direktivet att aktieägare och borgenärer bör skyddas genom att vid avvecklingen vara berättigade att för sina fordringar inte få ut lägre belopp, eller kompensation, än vad de hade fått ut om hela institutet hade avvecklats genom normala insolvensförfaranden.

⁴² Enligt artikel 73 led a i direktiv 2014/59 ska medlemsstaterna säkerställa att de borgenärer som fortfarande har fordringar på den insolventa banken ”får så mycket gottgörelse för sina fordringar som de skulle ha fått om institutet under resolution hade avvecklats under normala insolvensförfaranden” i händelse av att delar av tillgångarna och skulderna har överförts till ett broinstitut. De berörda borgenärerna garanteras således kompensation för den förlust som de lider till följd av att potentiellt värdefulla tillgångar har överförts från insolvensboet. Enligt artiklarna 75 och 101.1 e i direktiv 2014/59 ska eventuella förluster betalas genom finansieringsarrangemangen för resolution. Finansieringsarrangemangen för resolution finansieras av de institut som står under resolutionsmyndigheternas tillsyn.

⁴³ Se skäl 3 i direktiv 2014/59.

myndigheter en uppsättning instrument som gör det möjligt för dem att ingripa tillräckligt tidigt och snabbt, säkerställa de kritiska finansiella och ekonomiska funktionerna hos det berörda institutet och begränsa de negativa effekterna av fallissemang.⁴⁴ Det direktivet eftersträvar således mer omfattande finansiella stabilitetsmål, såsom att upprätthålla förtroendet för det finansiella systemet och undvika systemrisk. Den kompensationsmekanism som anges i artiklarna 73–75 i direktiv 2014/59 ger däremot ett viktigt skydd för borgenärer genom att säkerställa att de inte behandlas orättvist under resolution av ett fallerande institut. Härav följer att ovannämnda kompensationsmekanism syftar till att uppnå en balans mellan att låta myndigheterna rekonstruera fallerande institut i allmänhetens intresse och att skydda borgenärernas legitima finansiella intressen.

3. Tillämpning i det aktuella fallet

75. Om kärandenas tillgångar som finns kvar hos den resterande delen av enheten åsamkas större förluster än vad som skulle ha varit fallet under normala insolvensförfaranden – vilket det ankommer på den nationella domstolen att bedöma – har kärandena rätt till kompensation i efterhand enligt principen om ”inte sämre villkor för borgenär”. Den kompensationsmekanismen medför emellertid inte nödvändigtvis ett processuellt skydd. Direktiv 2014/59 innehåller nämligen inga särskilda bestämmelser om interimistiska åtgärder som borgenärer vidtar mot en bank under resolution. Sådana lagstiftningsbestämmelser som artikel 135.1 och 135.4 i lagen om Bankgarantifonden, vilka rör frågan om interimistiska åtgärder som borgenärer vidtar i en tvist rörande avtalsförpliktelser gentemot den resterande delen av enheten, omfattas följaktligen inte av det direktivets tillämpningsområde.

D. Att uppnå en balans mellan konsumentskydds- och resolutionsmålen

76. Såsom tidigare har förklarats⁴⁵ kan en borgenär enligt direktiv 2014/59 erhålla kompensation i efterhand om denna person drabbas av större förluster än vad som skulle ha varit fallet om institutet hade avvecklats enligt normala insolvensförfaranden. Den centrala frågan är således huruvida den mekanism för kompensation i efterhand som föreskrivs i det direktivet ger ett tillräckligt skydd för en konsument som måste göra betalningar till den resterande delen av enheten under hela det förfarande i vilket denne yrkar att avtalet ska ogiltigförklaras på grund av att det innehåller oskäligen villkor.

77. I detta hänseende framgår det visserligen av domen av den 5 maj 2022 i målet Banco Santander⁴⁶ att mekanismen för kompensation i efterhand kan vara ett användbart verktyg, men den behandlar inte frågan huruvida den mekanismen är tillräcklig när en nationell lagstiftning utgör hinder för interimistiska åtgärder för att skjuta upp betalningar enligt ett låneavtal. Eftersom vidtagande av en interimistisk åtgärd som möjliggör uppskov med verkställigheten av ett låneavtal är en annan fråga än kompensation i efterhand, som rör de materiella aspekterna av återbetalning, är den domen inte relevant för förevarande mål.⁴⁷

⁴⁴ Se skäl 5 i direktiv 2014/59.

⁴⁵ Se punkterna 72–74 ovan.

⁴⁶ C-410/20, EU:C:2022:351.

⁴⁷ Se, analogt, generaladvokat Wahls ställningstagande i målet Sánchez Morcillo och Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2110, punkt 53), där han ställde upp processuella rättsmedel som motsats till sakfrågor.

78. Det framgår av parternas muntliga yttranden vid förhandlingen vid EU-domstolen att artikel 135.1 och 135.4 i lagen om Bankgarantifonden inte införlivar någon av bestämmelserna i direktiv 2014/59, utan snarare utgör en regel som kompletterar bestämmelserna i det direktivet. Eftersom direktiv 2014/59 inte harmoniserar de förfaranden som är tillämpliga på interimistiska åtgärder i förfaranden rörande en bank under resolution, omfattas de åtgärderna av medlemsstaternas nationella rättsordningar.

79. I detta sammanhang ankommer det på varje medlemsstat att, enligt principen om processuell autonomi för medlemsstaterna, fastställa de regler för det administrativa förfarandet och domstolsförfarandet som syftar till att säkerställa skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten. Dessa regler får emellertid varken vara mindre förmånliga än de som avser liknande talan som syftar till att skydda de rättigheter som följer av den nationella rättsordningen (likvärdighetsprincipen) eller medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten (effektivitetsprincipen).⁴⁸

80. Vad effektivitetsprincipen beträffar och såsom jag redan har påpekat, inbegriper medlemsstaternas skyldighet att fastställa processuella regler som säkerställer skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten, bland annat de rättigheter som följer av direktiv 93/13, ett krav på ett effektivt domstolsskydd, som bekräftas i artikel 7.1 i det direktivet⁴⁹ och som särskilt gäller fastställandet av de processuella reglerna för väckande av en talan som grundar sig på sådana rättigheter.⁵⁰ Det ankommer särskilt på de nationella domstolarna att ge full verkan åt de rättigheter som följer av direktiv 93/13, jämfört med artikel 47 i stadgan, och att underlåta att tillämpa nationella bestämmelser eller nationell praxis som innebär att interimistiska åtgärder inte får beviljas för att skjuta upp betalningar enligt ett låneavtal som påstås vara rättsstridigt på grund av oskäliga villkor.⁵¹

81. Det är riktigt att EU-domstolen i domen av den 5 maj 2022 i målet Banco Santander⁵² slog fast att mål som består i att säkerställa stabiliteten i bank- och finanssystemet samt att undvika en systemrisk utgör mål av allmänintresse som eftersträvas av unionen.

82. Det ska emellertid påpekas att det mål som gav upphov till den domen avsåg en enhet som hade inrättats efter en resolution, medan fordran i förevarande mål avser den resterande delen av enheten, som ska avvecklas. Härav följer, såsom kommissionen gjorde gällande vid förhandlingen, att ett beviljande av interimistiska åtgärder med avseende på tillgångarna i den enheten inte utgör något hot mot banksystemets finansiella stabilitet.⁵³ I detta hänseende är det viktigt att framhålla händelseförloppet i det nationella målet, där brobanken inrättades omedelbart efter det att resolutionsbeslutet hade antagits. Detta innebär att om vissa kategorier av gäldenärer beviljades interimistiska åtgärder för att kunna skjuta upp betalningar till den resterande delen av enheten, skulle detta inte påverka den nyinrättade enhetens finansiella sundhet. Det är dessutom av

⁴⁸ Dom av den 6 oktober 2015, Orizzonte Salute (C-61/14, EU:C:2015:655, punkt 46), och dom av den 21 december 2021, Randstad Italia (C-497/20, EU:C:2021:1037, punkt 58).

⁴⁹ Se punkt 41 ovan.

⁵⁰ Se, analogt, gällande direktiv 93/13, dom av den 22 april 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, punkt 54 och där angiven rättspraxis). Se, även, mitt förslag till avgörande i målet Všeobecná úverová banka (C-598/21, EU:C:2023:22, punkt 97 och följande punkter).

⁵¹ Se punkt 41 och följande punkter ovan.

⁵² C-410/20, EU:C:2022:351.

⁵³ Det målet rör dessutom inte en skadeståndstalan mot ett institut under resolution eller en talan om ogiltigförklaring av ett avtal om aktieteckning, enligt nationell rätt. Det målet rör således inte ett beviljande av interimistiska åtgärder för att skjuta upp verkställigheten av ett avtal, vilket är en processuell åtgärd som syftar till att skydda en enskilds effektiva domstolsskydd.

avgörande betydelse att den interimistiska åtgärden i fråga inte syftar till att utgöra en säkerhet i den insolventa bankens befintliga tillgångar, utan endast till att skjuta upp konsumentens kommande betalningar.⁵⁴

83. Samma åtskillnad är tillämplig med avseende på Novo Banco-målen, där de fordringar som hänförde sig till avtalen överfördes till den brobank som hade inrättats av den nationella myndigheten.⁵⁵ I de målen kunde konsumenternas åtgärder inte vara effektiva eftersom de skulle ha undergrävt banksystemets stabilitet,⁵⁶ medan den aktuella begäran i förevarande fall avser betalningar till en enhet enligt potentiellt oskäligen avtalsvillkor där enheten under alla omständigheter kommer att avvecklas. De överväganden som var relevanta i de målen med avseende på syftet med ett stabilt banksystem är därför inte tillämpliga i förevarande fall.

84. Härav följer, såsom kommissionen påpekade vid förhandlingen, att konsumenträttigheterna inte behöver vägas mot den finansiella stabiliteten i förevarande fall, eftersom de interimistiska åtgärderna i fråga endast avser att ökningen av konsumentens fordran gentemot den resterande delen av enheten avbryts och eftersom banksystemets finansiella stabilitet därför inte är hotad. En medlemsstats bestämmelser eller praxis som kompletterar bestämmelserna i direktiv 2014/59 får inte hindra effektiviteten i det skydd som föreskrivs i artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, jämfört med det effektiva domstolsskydd som föreskrivs i artikel 47 i stadgan, när fordringarna avser sådana interimistiska åtgärder och inte utgör ett hot mot banksystemets finansiella stabilitet i den mening som avses i direktiv 2014/59.

85. I det ovannämnda målet C-287/22⁵⁷ slog EU-domstolen emellertid fast att en konkret bedömning ska göras av huruvida det är nödvändigt att bevilja en sådan interimistisk åtgärd, mot bakgrund av målet att säkerställa att det kommande avgörandet får full verkan. Den nationella domstolen ska således avgöra huruvida ett tillfälligt upphävande av konsumenternas skyldigheter är nödvändigt för att säkerställa att deras faktiska och rättsliga situation återställs, bland annat mot bakgrund av risken för att dessa tvingas återbetala ett belopp som överstiger det som de har lånat.⁵⁸ Härav följer att den nationella domstolen, enligt direktiv 93/13, ska bevilja interimistiska åtgärder i form av ett tillfälligt upphävande av en konsuments betalningsskyldighet, när den förfogar över tillräckliga uppgifter om att ett eller flera avtalsvillkor är oskäligen, så att det är sannolikt att låneavtalet i fråga är ogiltigt eller åtminstone att en återbetalning av de månatliga avbetalningarna enligt avtalet ska beviljas den berörda konsumenten.⁵⁹

86. För det första, såsom jag har påpekat ovan tycks den hänskjutande domstolen i förevarande fall anse att den resterande delen av enheten faktiskt måste återbetala de belopp som konsumenterna har erlagt enligt det aktuella låneavtalet, eftersom det kommer att meddelas ett avgörande om de oskäligen villkoren i det avtalet. Det villkoret förefaller således vara uppfyllt.

⁵⁴ Den hänskjutande domstolen har förklarat att "[s]äkerheten avser en annan fordran än en penningfordran och som syftar till att ett avtal ska ogiltigförklaras och [att] en sådan fordran inte har några direkta förmögenhetsrättsliga verkningar för konkursgäldenären", samt att "[e]n sådan säkerhet [inte] utgör ... en säkerhet i konkursgäldenärens tillgångar i den mening som avses i artikel 146.3 i konkurslagen".

⁵⁵ Se dom av den 5 september 2024, Novo Banco m.fl. (C-498/22–C-500/22, EU:C:2024:686, punkt 24). När det gäller mål C-500/22 påpekade EU-domstolen att den fordran som var aktuell i det nationella målet följde av ett köpeavtal som inte hade ingåtts med den resterande delen av enheten utan med den nya enheten, det vill säga Novo Banco, vilket avsåg en obligation som vid tidpunkten för avtalets ingående ingick i Novo Bancos förmögenhetsmassa.

⁵⁶ Se, särskilt, punkterna 142 och 143 i den domen.

⁵⁷ Dom av den 15 juni 2023, Getin Noble Bank (Uppskov med verkställigheten av ett låneavtal) (C-287/22, EU:C:2023:491, punkt 59).

⁵⁸ Ibidem.

⁵⁹ Ibidem.

87. För det andra, i ovannämnda mål slog EU-domstolen fast att det ankommer på den nationella domstolen att, mot bakgrund av samtliga omständigheter i det enskilda fallet, avgöra huruvida ett upphävande av konsumentens skyldighet att genomföra dessa månatliga avbetalningar under det aktuella förfarandets varaktighet är nödvändigt för att säkerställa att den rättsliga och faktiska situation som konsumenten skulle ha befunnit sig i om detta eller dessa villkor inte hade förelegat återställs. Den nationella domstolen kan således bland annat beakta konsumentens ekonomiska situation och risken för att denne tvingas återbetala ett belopp till den berörda banken som överstiger det belopp som han eller hon har lånat av banken.⁶⁰

88. I förevarande fall har den hänskjutande domstolen förklarat att konsumenterna inom kort ska återbetala (eller redan har återbetalat) ett belopp till den resterande delen av enheten som överstiger det utbetalade kapitalet. Den hänskjutande domstolen befarar således att konsumenterna, på grund av det insolvensförfarande som Getin Noble Bank är föremål för till följd av resolutionsbeslutet, inte kommer att kunna återfå de belopp som har överförts till den banken, vilka kan överstiga de tillgångar som ska fördelas mellan borgenärerna. Om så blir fallet, med förbehåll för den hänskjutande domstolens slutliga prövning, kan det inte säkerställas att ett avgörande i vilket det slås fast att vissa villkor i det aktuella låneavtalet är oskäligen får full verkan. Det andra villkoret förefaller därför också vara uppfyllt. Artikel 385¹ i civillagen, som genomför direktiv 93/13 i polsk rätt, ska följaktligen tolkas så, att den säkerställer att målen i det direktivet uppnås på ett så effektivt sätt som möjligt. Enligt direktiv 93/13 ska den hänskjutande domstolen, med förbehåll för sin slutliga prövning, i princip förordna om interimistiska åtgärder i förevarande fall.

89. Kommissionen gjorde gällande vid förhandlingen att, eftersom den aktuella enheten var föremål för resolution enligt direktiv 2014/59, får interimistiska åtgärder endast beviljas för ställande av säkerhet för fordringar som hänför sig till de månatliga avbetalningarna avseende räntan på lånet, men inte för konsumenternas avtalsenliga skyldigheter att göra sådana avbetalningar på det lånade kapitalbeloppet.

90. I detta sammanhang är det viktigt att notera den risk som konsumenterna löper att till den berörda banken behöva återbetala ett belopp som överstiger det belopp som de har lånat från den bank som är föremål för resolution, vilket det har överlåtits åt resolutionsmyndigheterna att värdera. För att den resolution som genomförs enligt direktiv 2014/59 ska vara effektiv, kan det följaktligen anses att det lånade kapitalet ska återbetalas genom månatliga avbetalningar under det att förfarandet fortfarande pågår. Konsumenterna ska dock under alla omständigheter få uppskov med räntebetalningen för att undvika en situation där konsumenterna betalar ett för stort belopp till den resterande delen av den enhet som ska avvecklas. Sammanfattningsvis ska de interimistiska åtgärderna enbart avse det belopp som överstiger det lånade kapitalbeloppet.

V. Förslag till avgörande

91. Mot bakgrund av ovanstående överväganden föreslår jag att EU-domstolen besvarar tolkningsfrågan från Sąd Okręgowy w Warszawie (Regiondomstolen i Warszawa, Polen) på följande sätt:

Artiklarna 6.1 och 7.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäligen villkor i konsumentavtal, och artikel 34.1 b och g i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/59/EU av den 15 maj 2014 om inrättande av en ram för återhämtning och resolution av kreditinstitut och

⁶⁰ Ibidem.

värdepappersföretag och om ändring av rådets direktiv 82/891/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/24/EG, 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2005/56/EG, 2007/36/EG, 2011/35/EU, 2012/30/EU och 2013/36/EU samt Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 648/2012, jämförda med effektivitetsprincipen och rätten till ett effektivt domstolsskydd som stadfästs i artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,

ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning eller nationell praxis enligt vilken det inte är tillåtet att bevilja interimistiska åtgärder för att, under det rättsliga förfarandets gång, upphäva en konsuments avtalsenliga skyldighet att göra månatliga avbetalningar på ett lån som överstiger det kapitalbelopp som konsumenten har lånat, enbart på grund av att svaranden, som är en bank, är föremål för ett resolutionsförfarande, i den mån de interimistiska åtgärderna avser månatliga avbetalningar avseende räntan på lånet och under förutsättning att lånet har kvarstått hos den resterande delen av enheten efter det att resolutionsbeslutet fattades.